

עונג שבת

יום ליום

המוסף התורני של הציבור החרדי | ב' בשבט תשע"ה גליון מס' 1412

הילולת
בבא סאלי
גליון מיוחד

המסמך מגלה:
"כך בבא סאלי
ומרן זיע"א נלחמו
יחדיו במפד"ל..."

הרה"ג הבן
הנכד והנין
שליט"א
לבית בוסו
מספרים אודות
חידושי תורתו
ופיוטיו של
בבא סאלי

31 שנים
לפטירתו של
מורינו הגה"ק
רבי ישראל
אבוחצירא
זצוק"ל

בחשיפה נדירה ולרגל יומא דהילולא, חתנו של הצדיק,
הגה"צ רבי דוד בוסו שליט"א, עם רעייתו, בתו של הצדיק,
הרבנית מרת אביגיל תליט"א, ניאותו לגלות בפנינו טפח מזה
שראו עיניהם במחיצתו | כל מה שרציתם לשאול אודות הנגלה
והנסתר... וגם: על ההיכרות הראשונה עם הצדיק, באותם ימים

ערב בחירות, עם התשובה לשאלת הכשרות באקונומיקה

בהדרומא

ראש"ל משיב דבר // האם לכהנים מותר לבקר בציון בבא סאלי

הגה"צ רבי דוד בוסו שליט"א נשיא מוסדות 'מאור ישראל' בשיחתו עמו

משפחתו, ולאחר כמה חודשים התיישב בשכונת בקעה בירושלים, אך אני לא שמעתי הרבה אודותיו, ולא ידעתי אז על גדולתו וקדושתו. בתקופה ההיא התחלתי לשמוע הצעות לשידוכים, ובכל הצעה הייתי דורש לדעת שמדובר במשפחה חרדית וחזקה מבחינה רוחנית. בתחילת שנת תשי"ג פנה אלי אחד מידידי והציע לי את בתו של הרב ישראל אביחצירא. הוא הפליג לדבר בשבחו, וסיפר על גדולתו בתורה וביראה ועל צדקותו וקדושתו, אך אני, כיון שלא הכרתי את משפחת

הפלגנו באוניה כמה שבועות עד שהגענו לארץ הקודש. פניתי לשיבת מיר, שם למדתי אצל ראש הישיבה הגאון רבי חיים שמואלביץ זצ"ל, אליו הייתי מקורב מאוד כבן בית. לאחר זמן קצר נכנסתי ללמוד גם בישיבת פורת יוסף בראשות מרן ראש הישיבה הגאון רבי עזרא עטיה זצ"ל. הייתי מחלק את זמני בין שתי הישיבות, חצי יום בישיבת פורת יוסף וחצי יום בישיבת מיר, עד שעות הלילה המאוחרות. בערב ראש השנה של שנת תשי"ב עלה ממרוקו מו"ח הקדוש זיע"א עם בני

חילה שאלנו את הגה"צ רבי דוד בוסו שליט"א על ימי בחרותו וההיכרות הראשונה שלו עם חותנו הגדול זיע"א, וכך הוא מספר:
מימי ילדותי בארגנטינה הייתה לי שאיפה ללמוד תורה בארץ ישראל והתפללתי על כך הרבה, ואכן זיכה אותי הקב"ה להגיע לארץ הקודש ללמוד בישיבותיה הקדושות. עזבתי את משפחתי, ויחד עם חבר נוסף, ר' יענקל' עפשטיין שליט"א מהעדה החרדית,

בשבת זו ימלאו 31 שנים לפטירתו של קדוש ישראל, אדמו"ר רבינו ישראל אביחצירא זצוקללה"ה, הידוע בכינויו "בבא סאלי" זיע"א | חתנו של הצדיק, הרה"צ רבי דוד בוסו שליט"א נשיא מוסדות "מאור ישראל", עם רעייתו בתו של הצדיק, הרבנית מרת אביגיל תליט"א, באופן נדיר ולרגל יומא דהילולא ניאותו לגלות בפנינו טפח ממה שראו עיניהם, ולשתף אותנו בתחושה המרוממת שהייתה מנת חלקם במחיצתו | שיחה זו נערכה בביתם בירושלים, בהשתתפות נכדם הרה"ג דוד בוסו שליט"א, בנו של הגאון רבי משה אליהו בוסו שליט"א ראש מוסדות "מאור ישראל" בירושלים עיה"ק | שיחה רצופה גילויים ראשוניים ומרתקים

לי שמחה גדולה שזכיתי להיכנס לבית קדוש כזה. לאחר האירוסין התחילו כמה מחברי האשכנזים לומר לי שהייתי צריך לדרוש דירה, וניסו לשכנע אותי לבטל את השידוך ולא לגשת להצעה שלא נותנים דירה, אך אני לא היססתי כלל ודחיתי את דבריהם. לא עלה על דעתי אף לרגע אחד לשמוע להם. וכך התחלנו להתכונן לחתונה. לפני האירוסין כבר החליט האדמו"ר לעזוב את ארץ ישראל ולחזור למרוקו, אך לרגל השידוך דחה את נסיעתו. את כל ההכנות לחתונה עשה בעצמו לפני נסיעתו, אך בחתונה עצמה לא השתתף, ושבועיים לפני הנישואין נסע בחזרה למרוקו.

כיון שמו"ח לא השתתף בחתונה, מי שסידר את הקידושין היה מרן ראש הישיבה הגאון האדיר רבי עזרא עטיה זצ"ל, שאותו הכיר מו"ח היטב והעריך אותו מאוד. הוא הכיר אותו כבר מזמן שהגיע לארץ לביקור בשנת תרצ"ג, אז היה בארץ כשנה, והיה בא מדי יום ללמוד בישיבת פורת יוסף, שם למד בחברותא עם מרן ראש הישיבה הגאון רבי עזרא עטיה זצ"ל. שני גאונים אלו היו מכבדים ומעריכים מאוד זה את זה, ובזמן שהיו לומדים יחד בישיבה היו

רוצה להיכנס. כאשר נכנסתי אל האדמו"ר זיע"א, ראיתי לפני מלאך אלוקים ממש, קודש קדשים, כאשר הוא שקוע בלימודו ובעבודת הקודש שלו. האדמו"ר קיבל אותי בחביבות והושיב אותי על ידו, שאל אותי כמה שאלות קצרות עלי ועל משפחתי, ומיד לאחר מכן התחיל לדבר איתי בדברי תורה. כך דבר עימי במשך כשעתיים, מעניין לעניין, מסוגיא לסוגיא, ממסכת למסכת. לאחר מכן חזרתי ללימודי בישיבה וציפיתי לתשובתו של האדמו"ר, ועכשיו כבר ידעתי כי זכות גדולה ועצומה תהיה לי אם אזכה להידבק באיש אלוקים קדוש כמותו.

לאחר כמה ימים הזמינו אותי שוב אל בית האדמו"ר, שם הושיבו אותי בראשו של שולחן ארוך שהיה בסלון הבית, כאשר בראשו השני של השולחן ישבה הרבנית אשת האדמו"ר זיע"א עם בתה, רעייתי שתחי', וכך התנהלה השיחה בינינו. לאחר כשבועיים התקיימה סעודת האירוסין בה השתתפו ת"ח רבים ממקורביו של האדמו"ר ורבים מרבני הישיבות מיר ופורת יוסף. חברי מישיבת פורת יוסף סיפרו לי על חשיבותה של משפחת אביחצירא ועל גדולתו וקדושתו של מו"ח זיע"א, והייתה

אביחצירא, הסתפקתי אם משפחה זו חזקה מספיק... בכל זאת החלטתי לגשת לבדוק את הדברים, וכך נקבעה לי פגישה עם מו"ח הקדוש זיע"א בביתו ברח' שמעון שבשכונת בקעה. לאחר שדפקתי בדלת ביתו של האדמו"ר, פתחה לי הרבנית את הדלת, ומיד התפעלתי לראות את גודל הצניעות שלה, והבנתי עד כמה טעיתי בחשש הראשון שהיה לי. השתוממתי מהצניעות הגדולה, הקדושה והטהרה, עדינות הנפש, ולא נשאר לי ספק כי זה הבית שאליו אני

עם נכדו הרה"ג משה אליהו בוסו שליט"א

שליט"א שראה את חולשתו הרבה ודאג לבריאותו, לא התיימש, ולאחר זמן מה ניגש אליו שוב עם כוס המיץ בידו, וממש ביקש ממנו שיואיל לשתות מהמיץ שסחט לו כדי שיתחזק מעט. מו"א חיך ואמר לו "ניצחת אותי", ושתה מעט מן הכוס. הוא הרגיש שבני רבי משה אליהו שליט"א דואג לו באמת, והיה אומר עליו, "הוא אוהב אותי אהבה שאינה תלויה בדבר".

הסיפור עם ברכת הלבנה: מה בדיוק קרה שם?

שם, בבית משפחת בוסו בפריז, התרחש גם הסיפור הידוע עם ברכת הלבנה. את הפרטים המדויקים של הסיפור המפורסם אנחנו שומעים לראשונה מפי חתנו הגה"צ רבי דוד בוסו שליט"א: באחת הפעמים שביקר מו"ח אצלנו בבית, היה מעונן מאוד ולא היה אפשר לראות את הלבנה. מו"ח הצטער מאוד. מצות ברכת הלבנה הייתה חשובה ויקרה לו. הוא לא יכל להעלות על דעתו שיפסיד אותה אף לא פעם אחת. כבר היה פעם דבר כזה בעת ששהה בליאון שבצרפת, שזמן ברכת הלבנה כמעט עבר ולא ראו את הלבנה, אך אמרו לו שבמרסיי הנמצאת במרחק 380 ק"מ השמים בהירים ואפשר לברך ברכת הלבנה. מיד קם מו"ח וזיע"א ונסע ברכבת שעות רבות של נסיעה עד שהגיע למרסיי, שם זכה לברך ברכת הלבנה. אך הפעם הזאת שהיה אצלנו, היה מעונן מאוד בכל רחבי צרפת, ולא הייתה שום דרך טבעית לברך ברכת הלבנה.

ביום האחרון שאפשר עוד לברך ישב מו"ח בבית וציפה מתי יוכל לברך כבר ברכת הלבנה, וכל כמה דקות שלח את בני רבי

הגאון רבי משה אליהו שליט"א שהיה קרוב אליו מאוד. בפעם האחרונה שהיה אצלי מור אבי זיע"א, היה בני משה אליהו לומד בישיבת אקס-לה-בן, מרחק של שש שעות נסיעה ברכבת מפריז. לתומי חשבתי שעדיף שישאר בישיבה ולא יתבטל מלימודו, ובני האחרים שהיו אז בבית ישמשו את מור אבי זיע"א, ולכן לא קראתי לו לבוא מהישיבה. כשהגיע מור אבי לביתנו, ראה כי משה אליהו אינו בבית, ומיד שאל אותי, "איפה משה?" אמרתי לו שהוא נשאר בישיבה ועוד מעט יבוא גם הוא. אך הוא גער בי: "למה לא קראת לו מהישיבה? את לא יודעת שגדול שימושה יותר מלימודה?"... מיד רצתי לחדר וטלפנתי אליו לישיבה ואמרתי לו שיעזוב את הכול מיד ויבוא ברכבת הראשונה הביתה. כך זכה לשמש את מור אבי גם בפעם הזאת ולא משה ידו מתוך ידו.

הוא היה משמש אותו בנאמנות, והיה דואג מאד לבריאותו. מו"א היה עושה הרבה תעניות וסיגופים שהחלישו מאוד את גופו, והיה צריך ממש להתחנן אליו שיסכים לטעום משהו להחיות את נפשו. פעם כשהיה חלש במיוחד, יצא בני רבי משה אליהו שליט"א לקנות תפוזים וסחט עבורו מיץ תפוזים, הגיש אותו לפניו וביקש ממנו שישתה מעט לחזק את גופו, אך מו"א סירב בתוקף, לא רצה ליהנות משום דבר בעולם. לאחר כמה דקות בא אליו שוב עם כוס מיץ תפוזים, וביקש ממנו אולי בכל זאת יסכים לשתות ממנו, אך הוא דחה אותו וגער בו, "הלא כבר אמרתי לך שאיני רוצה לשתות מזה". בני רבי משה אליהו

רבינו יעקב אביחצירא זיע"א, והרבה להתבודד ולעסוק בתורה ובעבודת ה' באין מפריע. לאחר שהחליט לנסוע למרוקו, לא היה דבר שעייב בעדו, אפילו לא חתונת בתו, ומיד לאחר שדאג לכל הדרוש לחתונה, קם ונסע. כך הייתה דרכו של מור אבי הקדוש. היה מתרחק מכל הנאה בעולם הזה, וגם בחתונת אחי הקדוש רבי מאיר אביחצירא זיע"א לא השתתף. הוא אהב אותו כבבת עינו, אך לא השתתף בשמחת הנישואין שלו. הוא היה אז בארץ ישראל והורה לבני המשפחה שלא להמתין לו ולא לעכב את החתונה אפילו יום אחד.

שנים רבות לאחר מכן, כאשר התגוררנו בצרפת, זכינו שבא מו"א להתארח בביתנו שבפריז. כמה פעמים היה אצלנו בבית, כל פעם לתקופה אחרת, פעם אחת היה אצלנו חודש, פעם אחת שלושה חדשים, ופעם אחת ארבעה חודשים רצופים. לפני שהגיע אלינו בפעם הראשונה, קניתי לו מיטה חדשה, שולחן חדש, וכל הריהוט הדרוש לו, הכול חדש. לא עלה על דעתי לתת לו מיטה שהשתמשו בה בני הבית. לאחר שבא אלינו, קרא אלי ונתן לי סכום כסף, ואמר לי שסכום זה יהיה לי בשביל הרהיטים החדשים. כשספרתי את הסכום, נדהמתי לראות שהיה זה בדיוק המחיר ששילמתי על הרהיטים. הדבר הזה מפליא, אבל אנחנו היינו רגילים בדברים כאלו דבר יום ביומו. התרגלנו לראות שהוא רואה ויודע הרבה מעבר למה שאנחנו חושבים. לא היה שייך להסתיר ממנו דבר, כי היה יודע הכול מעצמו.

כשהיה בא אלינו, היה משמש אותו בני

"הושיבו אותי בראשו של שולחן ארוך בסלון הבית...."

לפעמים היה מסכים להכניס אליו את האורחים. אני זוכרת שהיו באים רבנים ואנשים חשובים ומבקשים להיכנס, אמרנו לו שאנחנו מתביישות לסרב לרבנים חשובים ונכבדים, אך הוא סירב לקבלם, והסביר לנו כי כל רצונו הוא לעבוד את ה' בשקט, והאורחים הבאים אליו מונעים זאת ממנו.

זאת הייתה הסיבה העיקרית שהחליט לעזוב את הארץ ולחזור למרוקו, כי הרגיש שבמקום שתהיה לו כאן יותר מנוחה בעבודת ה', מפריעים לו כאן אף יותר מהטרדות שהיו לו מענייני קהילתו בארפוד. אני זוכרת היטב את התקופה שלפני חזרתו למרוקו. הוא היה אומר שוב ושוב כי ברצונו לחזור למרוקו לעסוק בתורה ועבודה בשקט, ואמי ע"ה הייתה מנסה לשכנע אותו להישאר בארץ, אך לבסוף גמרה החלטה בלבו לחזור למרוקו, לעיר אבוטיו ריסאני, שם שהה בבית זקנו

רבינו במרפסת הבית עם חתנו רבי דוד בוסו

זה היה רק בסעודת ליל שבת, אבל בשבת בבוקר היה מתפלל כדרכו בנץ החמה, ומיד אחר כך אוכל את סעודת שחרית של שבת. את סעודה זו היה אוכל לבדו, ואף אחד מבני הבית לא היה משתתף עמו בסעודה זו. זכיתי שאבא זיע"א קירב אותי וביקש שאשמש אותו בקביעות בסעודה זו. הייתי מגישה בפניו את האוכל בכלים המיוחדים לו בלבד, ומפנה אותם לאחר שטעם מעט, כך הייתי זוכה להיות עוד קצת במחיצתו.

לעומת זאת, לאחר שעלינו לארץ היינו רואים יותר את הליכותיו והנהגותיו, כי לא היו סמוכים לו הישיבה ובית המדרש, אלא היה מתבודד בבית ועוסק בתורה ובעבודת ה'. אי אפשר לתאר את גודל שקיעותו בתורה, לא היה לו דבר בעולמו מלבד התורה ועבודת ה'. הסיבה העיקרית שרצה לבוא לארץ ישראל הייתה בשביל לשבת יותר על התורה ועל העבודה בלי שום טרדה, בקדושה ובטהרה, לכן ביקש מאיתנו בני הבית, שלא ניתן לאף אדם להפריע לו בעבודת הקודש.

כמובן שנהגנו מאד שלא להפריע לו בלימודו, אך השמועה על הצדיק שהגיע לארץ ישראל התפשטה במהירות, ורבים רבים היו מגיעים לביתנו ורוצים להיכנס אליו. היו באים אליו מכל הסוגים, הרבה מיוצאי מרוקו שכבר היו בארץ, הרבה מאנשי ירושלים האשכנזים ונטורי קרתא ששמעו על חסידותו וקדושתו, ועוד רבים מכל העדות והחוגים, אך לא הייתה לנו ברירה ומנענו מהם להיכנס אליו, ורק

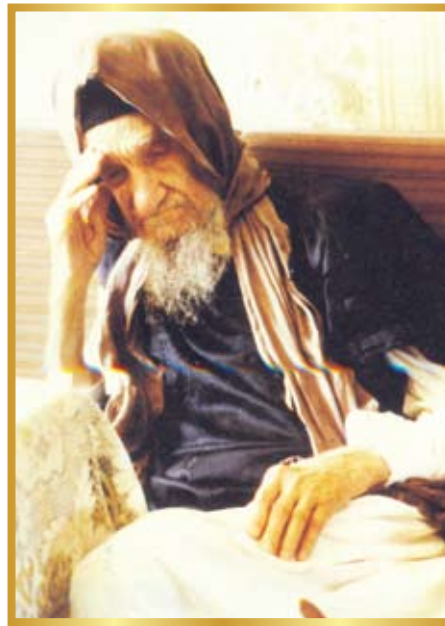
בחורים באים לשאול את ראש הישיבה על דברים שהתקשו בהם בלימודם, וראש הישיבה היה מפנה אותם אל מו"ח זיע"א ואומר להם: עכשיו הוא ראש הישיבה... לימים, לאחר שכבר היה גר בארץ ישראל, עלה פעם מו"ח לירושלים לבקר את ידידו משכבר הימים רבי עזרא עטיה זצ"ל. הם שמחו מאד לראות זה את זה, ולאחר שיצא ממנו, התבטא מו"ח זיע"א: עכשיו זכינו להקביל פני שכינה.

שנים רבות לאחר פטירתם של שני ענקים אלו, זכו שתי המשפחות להתקשר ביניהם, כאשר אחד מנכדי, הרה"ג ישראל בוסו שליט"א, נינו של אדמו"ר זיע"א, נשא את נכדתו של הגאון רבי דוד עטיה שליט"א, ראש ישיבת "היכל עזרא" ובנו של ראש הישיבה הגאון רבינו עזרא עטיה זצ"ל.

מוסיפה בתו של רבינו זיע"א, הרבנית אביגיל בוסו תליט"א: בזמן שהיינו במרוקו, לא היינו רואים הרבה את אבא זיע"א, כי היה מתבודד תמיד ועוסק בתורה בעליית הבית, בישיבה ובבית המדרש. לפעמים הייתי הולכת לחלון בית המדרש שבו היה גם בית הדין, כדי לראות אותו יושב ודן את תושבי העיר שבאו לפניו לדין. אמנם בשבתות היה יושב בשלחן השבת עם בני הבית, אך הנשים היו אוכלות בחדר נפרד, ורק בזמן הקידוש היו הנשים עומדות בפתח החדר לשמוע את הקידוש. אגב, מעולם לא היה אוכל סעודת שבת עם בני משפחתו לבד. תמיד היו כמה אורחים שהיו משתתפים בסעודת ליל שבת. אך כל

בחתונת בתו עם רבי דוד בוסו שליט"א, נראים משמאל: רבי עזרא עטיה, רבי יעקב עדס ובנו רבי יוסף עדס

אחוז בשרעפי קודש

משה אליהו שליט"א שירד למטה לראות אם רואים כבר את הלבנה. בני שליט"א ירד פעם אחר פעם, ובכל פעם חזר עם אותה תשובה כי השמים מעוננים לגמרי ואין שום אפשרות לראות את הלבנה. לפתע התנער ממקומו וקרא: "עכשיו אנחנו יורדים לברך ברכת הלבנה". ניסינו לומר לו שהשמים מעוננים בעננים כבדים ואין שום אפשרות לראות את הלבנה, וחבל שיטרח לרדת ארבע קומות לחינם, אך הוא עמד על דעתו, לקח בידו את המקל, וקרא לנו לבוא עמו לברך ברכת הלבנה.

כך ירדנו עמו אני ובני רבי משה אליהו שליט"א, כשאני מחזיקו בימינו ובני בשמאלו, ויצאנו לרחוב לחפש את הלבנה, אך לא היה ניתן לראות היכן היא נמצאת. מו"ח שיער בדעתו היכן צריכה הלבנה להיות כעת, והתבונן בשמים המעוננים. לפתע הרים את מקלו וכיון אותו לנקודה מסוימת בשמים, והתחיל להזיז את המקל לכאן ולכאן, כאילו הוא מפנה את העננים לצדדים, ואז התרחש הדבר המופלא: העננים זזו בדיוק באותו מקום שסימן במקלו, והלבנה התגלתה בין העננים. מיד התחלנו לברך ברכת הלבנה בקול רם ובשמחה גדולה, ובכל זמן הברכה הייתה הלבנה מגולה ומאירה. רק לאחר שסיימנו לברך חזרו העננים לכסות את הלבנה, ואנחנו חזרנו אל הבית וראינו על פניו את השמחה הגדולה על שזיכו אותו מן השמים להקביל פני שכינה בברכת הלבנה. אין ספק שבזכות מסירותו של מו"ח על

מצות ברכת הלבנה, שהיה מוכן לעשות כל מאמץ בעבודה, וגם נסע שעות רבות בשביל לזכות לקיימה, בזכות זה זכה גם הפעם שלא נמנעה ממנו הזכות לקיים מצוה זו בהידור, וזכה להארה מיוחדת כי מן השמים חפצים בו ובמצוותיו.

מצות ברכת הלבנה, שהיה מוכן לעשות כל מאמץ בעבודה, וגם נסע שעות רבות בשביל לזכות לקיימה, בזכות זה זכה גם הפעם שלא נמנעה ממנו הזכות לקיים מצוה זו בהידור, וזכה להארה מיוחדת כי מן השמים חפצים בו ובמצוותיו.

בכח, הרי זה ביזיון שיראו אותנו הולכים לבד ברחוב. אך מו"א היה מבטל את דבריו, אדרבא, היה שמח בזה שהוא יכול להמעיט מכבודו וללכת לבדו. סמוך למקוה היתה חנות גדולה, ומדי פעם היה אומר לבני, בוא נכנס לחנות לקנות איזו מתנה לאמא שלך. וכך היה עושה. פעם קנה לנו מפה לשולחן. ופעם דבר אחר, ולא חס על כבודו.

ההשפעה שלו על כולנו הייתה חזקה מאד. כל מילה שהוציא מפיו הייתה עושה בנו רושם עמוק. פעמים רבות היה אומר לנו דברי חיזוק. עם בנות המשפחה היה

עומד משמאל נכדו הרה"צ רבי דוד בוסו ואחריו בנו הרה"ג משה אליהו בוסו

עומד משמאל נכדו הרה"צ רבי דוד בוסו ואחריו בנו הרה"ג משה אליהו בוסו

מדבר בעיקר על הצניעות. הדבר היה בוער בעצמותיו, וכבר מילדותי היה מסביר לנו מה האורך שצריך להיות לשרוולים, איזה בגד אפשר ללבוש ואיזה בגד לא יראה ולא ימצא בביתנו. בכל זאת, כשהיה עמנו בבית, היינו שומעים ולומדים ממנו גם את הדברים הקטנים יותר. למשל, פעם אחת שתיתי כוס מים במטבח, והוא היה בסלון וראה אותי שותה בעמידה. מיד קרא לי והסביר לי שמדת דרך ארץ היא לשותות בישיבה.

התיק האישי שלו היה מסודר להפליא. היה מקום מיוחד לסידור, לטלית, לתפילין של רש"י ולתפילין של רבינו תם, ומעולם לא התחלף הסדר ביניהם. הוא היה מקפיד על הסדר, והיה אומר שהסדר הוא דבר חשוב מאוד בעבודת ה'. פעם אחת בטעות עשה בני שינוי קטן והחליף את מקום הסידור והטלית. מיד קרא לו מו"א והסביר לו שעה ארוכה, כמה חשוב הוא הסדר וכמה תועלת יש בו לעבודת ה'. מיותר לציין כי מאז לא שינה בני את סדר הדברים שבתיקו ואף לא כי הוא זה.

הקפדתו על גידול הזקן

פעם הגיע אלינו רב אחד שהיה מגלח את זקנו, וניסה לפתוח שיחה עם מו"א בדברי תורה, אך מו"א הסתייג ממנו ולא ענה לשאלותיו. הלה התחיל להרצות בפניו מדברי תורתו, ומו"א לא רצה לפגוע בו ולכן לא השתיק אותו, אך לא השיב כלום לדבריו. לאחר שיצא מהבית שאלנו אותו מדוע לא התייחס לדברי תורתו של אותו רב. בתשובה, הושיב לידו את כל בני, ואמר להם: כתוב בשיר השירים "הראיני

את מראיך השמיעיני את קולך". קודם צריך "הראיני את מראיך", ורק אחר כך "השמיעיני את קולך". מי שמגלח את זקנו, אינני רוצה לשמוע את דברי תורתו. כך התחיל להסביר להם שעה ארוכה על חשיבותו של הזקן, שהוא מוסיף קדושה לאדם, ויש בו עניין גדול. הדברים עשו רושם עמוק על הילדים, ואף אחד מהם לא נגע בזקנו מעולם. דבר זה לא היה שכיח במקום מגורינו בפריז, כי גם הבחורים בני הישיבות היו מגלחים את זקנם, אך ילדי לא נגעו בזקנם, מכוח השפעתו של מו"א זיע"א עליהם באותו מעמד. כל מי שהיה בקרבתו היה סופג ממנו יראת שמים. לא היה שייך להתעלם מהקדושה שהייתה אופפת אותו.

על סדר יומו באותם ימים

אחר הדברים הנפלאים האלה, פנינו אל הגאון רבי משה אליהו בוסו שליט"א, ובקשנו לשמוע גם ממנו על התקופה שהיה משמש אותו מקרוב:

- כבוד הרב, מה זכיתם לראות אצל הסבא בזמן שהיה אצלכם?

הגרמ"א בוסו שליט"א: האמת, שהסבא קדישא לא היה רוצה שידעו שהוא נמצא אצלנו כדי שלא יפריעו לו בעבודת הקודש, אבל זה היה מתפרסם בעל כורחו. היו באים לביתנו אנשים רבים, ובכל זמן זה זכיתי להיות לצדו ולשמשו ולכוון את הציבור לשעה או שעתיים ביום שהיה מסכים לפנות מזמנו להשתתף בצערם של ישראל, לברכם ולהושיעם בדבר ישועה ורחמים. היו באים אנשים מכל

עומד מימין, חתנו הרה"צ רבי דוד בוסו ואחריו בנו הרה"ג משה אליהו בוסו

העולם, מארה"ב, מאנגליה, ממקסיקו, ואפילו מארץ ישראל. זכורני כי באחד הפעמים באה משפחה שהייתה מתגוררת בפריז, אשר היו זקוקים לברכה על אחד מבני המשפחה שחלה ונמצא במצב קשה, ובשביל לזכות לברכת הצדיק נסעו לארץ ישראל, וכאשר הגיעו לביתו אמרו להם כי הרב אינו כאן אלא בפריז בבית בתו, ומיד חזרו לצרפת ובאו אלינו וזכו להתברך מהסבא.

- איך הרגשתם בזמן שהצדיק היה בביתכם?

ההרגשה במחיצתו הייתה שנמצאים במחיצת מלאך ה'. הייתה לנו ממש יראת הרוממות ממנו. כשהוא היה בביתנו האוויר היה אורח אחר. היה אפשר ממש לממש את הרוחניות הזו, זו הרגשה שמי שלא הרגיש אותה לעולם לא יבין זאת, כמו שמי שלא ראה מלאך מימיו לעולם לא יוכל להבין כיצד הוא נראה בעיני בשר. היו הרבה אנשים שהיו באים אלינו והיו ממש מתחננים: תנו לנו בבקשה רק להיכנס ולצאת, אנחנו לא צריכים כלום רק לראות את הצדיק ולצאת.

- מה היה סדר היום שלו כשהיה אצלכם?

כשהיה בא לביתנו היה אומר שבא בשביל להיות איתנו, אבל בפועל כמעט כל הזמן היה יושב בחדרו ועוסק בתורה או מתפלל, ומעט זמן היה מקבל קהל. מדי פעם היה מבקש ממני שאלך איתו למקום מסוים, כאשר פעמים רבות אני לא הייתי יודע כלל מה מטרתו, אך בוודאי היו לו

בבא סאלי זיע"א בצעירותו (במרכז התמונה)

ראינו בחוש שהוא נמצא במדרגות שאין אנו מבינים ומשיגים כלל. לא פעם ראינו שהוא יודע גם מה שלא היה לנגד עיניו, ואם היה מי שניסה להסתיר ממנו משהו, היה מראה לנו ברמז או בפירוש שהוא כבר יודע הכול, ואין מה לנסות להסתיר ממנו. גם כשהיינו מתלחשים בינינו בקצה השני של הבית, כשהיינו באים לפניו היינו רואים שהוא כבר יודע הכול. פעם אחת, כשישב עמנו בשולחן, הצביע לי על כלי מסוים ואמר לי: "קח מכאן את הכלי הזה, הוא לא טבול". מיד שאלתי את מרת אמי, איך יתכן שיש כאן כלי שאינו טבול? אמרה לי אמי, שכלי זה הוא מפלסטיק, ומעיקר הדין אין הוא צריך טבילה, אבל הוא החמיר והקפיד להטביל אף כלי פלסטיק, ובעיני קודשו ראה כי כלי זה אינו טבול.

- אגב, זו העת לשאול אודות מוסדות "מאור ישראל" בשכונת רמות בירושלים, הוא נקרא בשמו של בבא סאלי, כיצד החלו דברים?

כשעלה אאמו"ר שליט"א לארץ לפני כשלושים וארבע שנים, התיישב בשכונת רמות א' בירושלים. רמות הייתה אז ריקה מתלמודי תורה, ורוב תושביה לא היו שומרי תורה ומצוות. בברכתו ובעידודו של הסבא קדישא שאהבת ישראל הייתה בוערת בליבו, הקים אאמו"ר שליט"א את תלמוד תורה "מאור ישראל". אז היה זה התלמוד תורה הראשון בכל שכונת רמות. לאחר תקופה מסוימת נכנסתי לעזור

כוונות עליונות וטמירות. פעמים רבות הציעו לנו לבוא ברכב, אך הוא היה מסרב ורוצה דווקא ללכת עמי ברגל. אמרתי לו בזהירות: "אולי זה לא מכובד שאנשים באים מכל העולם ואתה הולך עמי ברחוב", אבל הוא היה עומד על שלו ואומר לי: "וכי אני מחפש שיכבדו אותי, אדרבה, אני רוצה ללכת דווקא כמו כל אדם". אני זוכר שהייתי צועד עמו על המדרכה, וכולם מביטים עליו ביראה והערצה, אך הוא טרוד במחשבותיו האחרונות בשרעפי קודש, ולא הבחין כלל במתרחש סביבו.

- האם זכית ללמוד עמו?

ללמוד עמו ביחד לא זכיתי, אבל הרבה פעמים היה מבקש ממני שאקרא לפניו בזוהר הקדוש או בספרים אחרים, ובפרט בשנים האחרונות שהיה קשה לו לראות, וכאשר הייתי טועה בתיבה מסוימת מיד היה מתקן אותי, כך שראיתי איך הכול פרוש לפניו, את הכול היה יודע בעל פה. אם הייתי מנסה תוך כדי הקריאה להתעכב מעט כדי להבין ולשאול אותו מה הכוונה, היה אומר לי "תמשיך לקרוא".

כשהיה בביתנו בפרוץ היה מבקש ממני מדי פעם שאשיג בשבילו ספר מסוים. פעם נתן לי כסף וביקש שאקנה לו את הספר "מגיד מישרים", שכידוע בספר זה כתובים דברי המלאך המגיד למרן הבית יוסף, אשר בו מסביר לו כיצד להתעלות בתורה וקדושה ועבודת ה' עד לדרגות עליונות של רוח הקודש. ואכן, באמת

לו במלאכת הקודש, ועד היום עומדים המוסדות תחת נשיאותו של אאמו"ר שליט"א. בתחילה עסק הת"ת בעיקר בקירוב רחוקים, כאשר פעמים רבות ילד אחד שהתקרב ליהדות היה מחזיר בתשובה גם את הוריו והמשפחה כולה. לסבא קדישא כאב מאוד לראות שילדי ישראל אינם מתחנכים כראוי, והיה מאוד מתעניין בזה, ובאחת הפעמים אמר שזה מה שיקרב את הגאולה. לימים עבר הת"ת לעסוק בעיקר בקירוב קרובים, ועד היום הוא עוסק בחינוך ילדי ישראל בדרך ישראל סבא, עם צוות חינוכי מקצועי ומיוחד המסייע לתלמידים להתקדם בלימודיהם, וב"ה יוצאים ממנו פירות נאים ומשובחים אשר זוכים לגדול ולעלות מעלה מעלה במעלות התורה והקדושה ולהקים בתים נאמנים בישראל. אנחנו מרגישים בחוש את ברכתו של הסבא קדישא המלווה אותנו תמיד.